

דברי יו"ר הארגון

ערב טוב לכבוד ראש העיר יהוד-יעלה מקליס ולנציגי העירייה, לחבר הכנסת והשר לשעבר זבולון אורלב, לרבנים המקומיים שמעון ושנאור, ולקהל הנכבד, יוצאי ביאליסטוק והסביבה לדורותיהם.

בתחילת דברי אני רוצה ליחד כמה מילים לקודמי בתפקיד מר יעקוב כגן ז"ל שניפטר לפני מספר חודשים ממחלה קשה, ושבמשך שנים ארוכות הקדיש עצמו בכול מאודו לתפקיד, במסירות ודבקות ראויים לציון.

תודות ליפעת לונדון (אשתי) שלקחה על עצמה את הנחיית הטכס, לחברי הוועד ולכול העוסקים במלאכה (ביניהם בני נוער מ"הצופים"), שבלעדיהם ערב זה לא יכול היה להתקיים.

אנו מציינים היום 80 שנה למרד גטו ביאליסטוק ולחיסולו, ומעלים את זכרה של הקהילה היהודית המפוארת בעיר ביאליסטוק וסביבותיה אשר הושמדה כמעט לחלוטין בשואה. (מתוך כ-200,000 יהודי מחוז ביאליסטוק ניצלו כ-1000 בלבד-חורבן בלתי נתפש בהיקפו). המרד בגטו פרץ ב-16 לאוגוסט 1943 ונמשך כ-10 ימים, ולאחריו חוסל הגטו לחלוטין ע"י שליחת כול תושביו למחנות ההשמדה. היום לפני 82 שנה בדיוק (24.8.1941) גם החלו 3 ימים בהם נשלחו אל מותם כול 2100 יהודי העיירה טיקוצ'ין (כ-20 ק"מ מביאליסטוק) שהובלו ליער לופוחובה הסמוך ונרצחו בריות על שפת בורות הריגה שהוכנו מראש.

כבכל שנה, ביום הזה אנו מחדשים את שבועתנו ומחויבותנו "לזכור ולא לשכוח" שמשמעותה:

- לזכור את הנרצחים, את גבורתם בשמירת צלם אנוש בתנאים הקשים שנכפו עליהם בשואה, את גבורת הלוחמים בצורר הנאצי במרד שפרץ בגטו ביאליסטוק, וכן הפרטיזנים ביערות והלוחמים היהודיים בצבאות בנות הברית.
- לזכור ולהנציח את המורשת המפוארת שהשאירה אחריה קהילת יהודי ביאליסטוק שהושמדה, אשר התאפיינה בחיים תוססים בכל התחומים: תרבות, חינוך, יצירה, תעשייה, מסחר, לימוד תורה, ספורט, פעילות ציונית ועוד.
- לזכור את הניצולים, שעמדו בגבורה עילאית בכל התלאות שעברו, קמו מן העפר, הקימו משפחות לתפארת והשתתפו בבניין מדינת ישראל. זוהי הגבורה של המשך החיים למרות טראומת השואה.
- לזכור שבתוך כול החשכה של ימי השואה היו כמה נקודות אור בדמות "חסידי אומות העולם" שהצילו יהודים תוך סיכון חייהם וחיי משפחתם.

אני חוזר זה עתה מביקור בפולין במהלכו השתתפנו בטכס הזיכרון שנערך בביאליסטוק לציון 80 שנה למרד בגטו ולחיסולו. לפני נסיעתי שמעתי בסביבתי קולות שאמרו לי: "מדוע אתה נוסע לפולין? הלא זו ארץ מקוללת רוויה בדם יהודי, בין השאר דם שנשפך ע"י הפולנים עצמם".

בעניין הזה אני רוצה לשתף אתכם בהתרשמותי מהביקור:

התקבלנו ע"י קברניטי העיר בחמימות רבה ובהרבה כבוד והערכה (ארגונו אף קיבל תעודת יקיר העיר מטעם העירייה). מארחנו בכול הגילאים ובכלל פולנים ששוחחנו איתם לא מסתירים את געגועיהם לתרבות היהודית שנעלמה באבחה אחת בשואה ומביעים בפה מלא את הכרתם והערכתם לתרומה הגדולה שהייתה לקהילה היהודית לחיי כלל העיר - בכלכלה בתרבות ובכול היבטי החיים. אלה למעשה געגועים לנשמה של העיר שהסתלקה, והם מתבטאים באופן מעשי בכך שלמרות שבעיר גרים יהודים בודדים בלבד מתקיימות בה עצרות זיכרון מכובדות ומושקעות מאוד פעמיים בשנה (5 בפברואר – מועד האקציה הראשונה, ו-16 באוגוסט – מועד פרוץ המרד). כמו כן מתקיימים פסטיבלים של תרבות יהודית, קונצרטים של מוזיקה יהודית, מוזיאון שהוקם לאחרונה לזכר הקהילה, פרויקט שיקום בית הקברות היהודי באגנובקה וכו'.

בנאום מרגש ביותר אמר ראש העיר ביאליסטוק תדאוס טרוסקולסקי: "לפני שמונים שנה לא רק אלה שעמדו מול הנאצים מתו. לפני שמונים שנה נרצחה עירנו."

כל הדברים האלה ראויים לדעתי להערכה רבה ועל כן הדיאלוג עם הפולנים חייב להמשיך ולהתפתח.

מספרם של ניצולי השואה מהדור הראשון הולך ומתמעט עם השנים ולכן מלאכת הקודש של הנצחת הנספים עוברת יותר ויותר לבני הדור השני ואילך. אני מנצל כאן את ההזדמנות לקרוא לכולכם, יוצאי ביאליסטוק בני כל הדורות, להצטרף אלינו למפעל ההנצחה. השלמנו בשנה האחרונה את הקמת אתר האינטרנט של הארגון. כול אחד מכם שרוצה להנציח את הסיפור המשפחתי שלו מתקופת השואה מוזמן להעלות אותו על כתב ולשלוח אלינו בקובץ על מנת שנעלה אותו לאתר.

בימים טרופים אלה בהם אנו מעלים את זכר עברנו מצד אחד, ומצד שני עסוקים בסוגיות צביונה של המדינה- ההווה והעתיד שלנו, אני שואל את עצמי לפעמים האם הסקנו את כול המסקנות מהשואה?

בנקודה זו אני נזכר בדברים שאמרה בתו של שמואל פיסאר במפגש שנערך לפני מספר ימים בביאליסטוק. ד"ר שמואל פיסאר נולד בביאליסטוק ועבר את שבעת מדורי הגיהנום של השואה – הגטו ומחנות המוות, בהיותו נער בן 13 בלבד. כנגד כול הסיכויים הוא שרד, ולאחר המלחמה למד משפטים ופיתח קריירה בינלאומית מפוארת, בין היתר כיועצם של נשיאים בארה"ב. בתו הדגישה שהמוטו שלו היה תמיד שלא מספיקה ההישרדות הפיזית - צריך גם לדעת לחיות את החיים במלואם למרות טראומת השואה: לדעת לחוות, לחלום, לשמוח, לצחוק, לאהוב, לטפח קריירה, חיי משפחה, חיי רוח ותרבות, ולגשר על מחלוקות כשצריך, לעשות שלום ביננו.... זו אולי משמעות המשפט " במותם ציוו לנו את החיים"- לחיות חיים נורמאליים במלואם, הן ברמה האישית והן ברמת המדינה .

ננצור ונוקיר את הנספים בליבנו ובנשמתנו , **נזכור ולעולם לא נישכח !!**